Varga Ilona

Joka XII.

(részletek)

A keddhelyi forgatagban

Hosszú volt az út Keddhelyig. Egy hosszú utazás pedig, ha beszélgetőtársa is akad az embernek, nemcsak a mérföldkövek mutatta távolságot fogyasztja. Az eszmecserét folytatók lelkeit is közelíti. Janóék is végig beszélgették az utat. Kezdődött azzal, hogy Bali nagyon sajnálkozott, hogy Nyica nem jöhetett velük.

– Kár, hogy a fiatalasszony nem jött. Egy ilyen gyönyörű nő, mint a te feleséged, sokakat odavonzott volna a portékáitokhoz.

– Honnan veszed, hogy a feleségem?

– Ferdi mondta, miután nálatok jártunk. Hát nem az? Anyádtól hallotta.

És akkor Janó elmesélte töviről hegyire Nyica történetét, majd azt is, hogy valójában hogyan is állnak egymással. Végül meg is kérte fuvaros barátját:

– Ha beköltözünk Bötönyére, közelebb leszünk hozzátok. Talán valahogy szerét ejtjük majd, hogy éljünk Örzséd meghívásával. Vinném Nyicát is, és ha nem lenne alkalmatlan nektek, ott is hagynám néhány napra nálatok. Te meg segíts nekem! Hadd ismerkedhessen varkocsai vagy környéki fiatalemberekkel a tisztességes fajtából. Ugye megteszed majd?

– Látod-e, Joka? Megsüvegellek – emelte meg ültében a kalapját. – Nálad tisztességesebb emberrel még nem futottam össze. Csak meg ne bánd, hogy szíved helyett az eszedre hallgatsz! Ha beköltöztök a faluba, most már sokszor találkozhatunk majd. Örzsém ugyanis a bíró sógornője. Épp most békültünk meg egymással.

Azzal elbeszélte összeveszésüket, majd felesége egykori kitiltását is a bírói házból. Minden szaván érezhető volt, hogy mai eszével megérti, mi baja volt vele a bírónak, maga is röstelkedik valaha volt önmaga miatt. Azt viszont, hogy az ő viselkedését a feleségén is megtorolta „az a felfuvalkodott hólyag", még nagyon sokáig nem fogja megbocsátani.

– Képzeld, Joka! Csak most tudtam meg (Panka, Örzsém húga, a bíróné mesélte el), hogy a feleségem még akkor is a becsületemet védte, amikor már alig volt nekem olyan. Azért is tiltották ki a bíróházból, mert szinte foggal-körömmel esett neki az engem gyalázó sógorának… Szerencsére azonban most már úgy tűnik, minden rendben. Hála neked! Azoknak az óvó szavaidnak. A Jóisten áldjon meg érte!

– Ugyan már! Csak magadnak köszönheted. Füled volt rá, meg szíved is. Mondd, Bali, nagyon nehéz volt leszokni? Nem kísért a kocsma gőze?

– Az elején nagyon nehéz volt. Ma már nem annyira. Te is tudod, voltam azóta is ivóhelyeken. Bort fuvaroztam, mint most is. A régi cimboráim néha próbáltak rábeszélni, hogy csak egy pohárra üljek közéjük. Aztán, hogy nemet mondtam nem voltak restek pocskondiázni sem. Olyankor mindig a te szavaidra, meg Örzsémre gondoltam. Így aztán akárhányszor kiálltam a próbát… Elképzelni sem tudod, milyen örömmel csillogtak eleinte Örzsém szemei, amikor színjózanul tértem haza!

– Soha többé ne fátyolosítsd el!

– Nem is! Különöst most, hogy a fejébe vette: hogy a tartós józansággal bizonyára végre kiérdemlem a gyermekáldást. Annyira szeretne már anyuka lenni. Úgy sajnálom, szegényt. Igen reménykedik. Félek, hogy csalatkozik benne… Tényleg, Joka! Anyádnak nincs valami füve erre? Valami kencéje, főzete, miegymása?

– Valószerűleg nincs, különben maga ajánlotta volna, amikor elmeséltem neki Örzsédet. De persze lehet, hogy tud ilyet, csak az az erdőnkben nincs. Mindenképpen megkérdem tőle. Nagyon bölcs asszony. Nem is hinnéd mennyire az.

Nosza, felidézett néhány esetet, amellyel alátámaszthatta ezt a kijelentését. Borba Bálint hol nevetett, hol hüledezett aszerint, hogy Mamó ügyesen megleckézetett valakit a történetben, vagy rendkívül okos megfigyelést, megjegyzést tett.

– Tényleg elképesztő, hogy milyen okos – hagyta helyben Janó értékítéletét.

– Egyébként az erdőkerülőről nem tudod, hogy nős ember-e? …És az írnok vajon elvette-e végül azt a nőt, aki elől Lacika világgá jött?

– Annyira nem vagyok ismerős Bötönyén – mosolygott rajta bajuszát csavarintva a fuvaros, hogy Jokának már megint Nyica körül járnak a gondolatai. Mert ahhoz kétség sem fért, hogy mi okból kérdi ezeket.

– Mondtam, hogy ki voltam tiltva a faluból.

Balinak erről az jutott eszébe, hogy milyen szerelmes volt a maga Örzséjébe. Elmesélte, hogy annak idején miként csapta neki a szelet, s hogy még verekedett is érte a legényekkel. A későbbi apósa uszította rá azokat, akik rátámadtak, mert ki nem állta a gondolatot, hogy a szebbik-kedvesebbik lánya rangon alul akar férjhez menni.

– Mert ne hidd, hogy nem akadt ám minden ujjára kérő! Panka lánya addigra már konty alatt volt. Egy nagy méltóság vitte oltár elé. A vármegye segédjegyzője! (Csak hosszú évek múlva lett belőle bíró Bötönyén.) Örzsémet a keddhelyi kántortanító meg egy ugyanoda való jurátus is környékezte. De neki csakis én kellettem – érzékenyült el.

Később elmondatta Janóval, hogy mi mindent hoz eladni magával. A szerelmes jóskockák nagyon felkeltették a figyelmét.

– És ezt tényleg teljesen magad találtad ki? Egyik pillanatról a másikra? Nahát! – csodálkozott.

– Vannak köztük olyanok is, aminek az egyik oldalára pólyás babát égettem.

– És azokhoz milyen szabályt találtál ki? Mit mondasz, ha kérdik?

– Először is azt, hogy ez csak egy játék. Nem szabad túl komolyan venni, mert, hogy mi fog történni, azt a Jóisten nem kockák útján fogja közölni. Aztán majd hozzáteszem, hogy mivel Mindenható, és útjai kifürkészhetetlenek, persze azt sem állíthatom, hogy nem küld éppen ekként jelet. De semmiképp se vegyék komolyan, mit jósol a dobás.

– És ha már ilyen ügyesen lebeszéltél mindenkit arról, hogy megvegye? Annak a néhány elvetemültnek – mondta felnevetve –, aki mégis fizetne értük? Nekik mit mondasz?

– Hát azt, hogy gondoljanak nagyon erősen arra, amit örömmel látnának dobás után a kocka felső lapján. Tudod, ezek a dobókockák kétszer akkorák, mint amikkel a kockavetők játszanak. A többi oldalára házikót, pénzes zacskót, kis jegykendőt, főkötőt, postakocsit sütöttem. Utóbbiakat az eljegyzés, a házasság és a nagy utazás miatt. Ötször dobhatnak, mondom majd, ha kérdik, s ahányadikra az jön ki, amire vágytak, annyi év múlva válik valóra… Ha Isten is úgy akarja, s ők is megtesznek érte mindent. Ha ötből egyszer sem áll meg kívánt arcával a kocka, akkor tudomásul kell venniük, hogy ez az álmuk rövidest nem teljesül… Vagy újabb ötöt dobnak. Ahogy nekik tetszik. De próbálhatják akként is a sorsot, hogy hányszor jön ki hat dobásból például a jegykendő. Ha háromszor is, az jelezhet például akár három kérőt is.

– No, ezt, ha megengeded, én is kipróbálom majd.

– Hogyne engedném, Balikám? Még kapsz is belőle ingyen, pusztán szeretetből. Bármi megtetszik a portékából, csak szólj, és a tiéd. A legszebb rongyszőnyeget amúgy is Örzsédnek szántam.

Amikor Keddhely közepéig értek, már legalább fél órája hivatalosan is állt a vásár. Lemaradtak a harsonák hangjáról és a mutatványosok rövid, vásárlókat vonzó nyitóműsoráról. Kirakodóhelyet is nehezen ta-

láltak volna, de Janónak szerencsére nem is kellett keresnie. Az az idős férfi ugyanis, aki a fazekasárut várta, úgy gondolta, abból nem lesz baj, ha a maga melletti helyet is lefoglalja. Ha a fuvaros magának is hozna valamit, jól jöhet, ha meg nem, akkor legföljebb odaenged valaki helykeresőt. Kiült az arcára valamiféle lesajnálás, húzódozás, amikor kiderült, hogy egy cigány árul majd közvetlen mellette, de hamar túltette magát rajta, amikor Bali bemutatta:

– Ő itt Joka. A *barátom*!

Hogy nyomatékosítsa, átölelte a hátát, s a vállára ejtett kezével még vidáman maga felé is húzta.

Még inkább elmúlt az árus rossz érzése, amikor Janó kéretlenül is segített neki. Többször is fordult a fuvarossal, míg minden apró-cseprő holmi a helyére nem került. Nagyon kellett ügyelniük rá, hogy minden cserépnemű töretlenül tegye meg a szekér és az árushely közötti utat. A saját dolgait, csak amikor ezzel végeztek, akkor hordta Janó a szomszédos asztalra. Hamar meglett vele, mert Bali neki is segített.

– Most megyek, elviszem a bort. Jó ideig nem látsz… Ha azzal végeztem, végignézek ezen a forgatagon, hátha tudok még vállalni valami fuvart a visszaútra. Bár az üres hordók semmivel sem foglalnak majd kevesebb helyet mint idefelé.

– Ne segítsek lepakolni? A szomszéd úr bizonyára vigyáz addig a dolgaimra…

– Fölösleges. Ahol bor van, ott mindig akad segítség. Legyen ez a csapláros gondja. Ha végeztem, leváltalak majd egy kis időre, hogy te is körbenézhess.

Janó még sohasem volt ekkora vásárban. Az emberek szinte egymás sarkára hágtak, úgy tolongtak. Innen is, onnan is kurjongattak, vicces versikéket kántáltak az eladók, hogy felhívják magukra a figyelmet. Janó szomszédja is ekként csábította a nézelődőket.

– „Itt a színes mázas bögre! Kiszolgálja mindörökre!" „Itt a kulacs, cserépkulacs! Azonnal elvihető! Olyan olcsó, hogy az ára talán el sem hihető!" „Se nem pók, se nem ács! Menyus bácsi, a takács!" – mivel, hogy valójában takács volt, és eredendően a saját kelméit árusította. A cserépholmit csak szívességből kínálgatta, azokat az unokaöccse készítette.

– „Itt a szőttes itt a vászon! Őrült olcsó! Úgy kínálom!"

Jöttek is hozzá nézelődni. Vettek is tőle ezt-azt. És ha már ott voltak, Janó portékáiból is válogattak. Nagy örömére elsőként a nagyteknőjét vették meg. Engedett is az árából, annyira megörült, hogy legnehezebb kínálandóját már nem kell hazavinnie. Később az összes szakajtót vette meg egyszerre egy pék. Tőlük nem messze, egy alkalmi bódéban árult kiflit, perecet. Az árral és a minőséggel is roppant elégedett volt, ezért az inasgyerekkel küldött Janónak három sutábbra sikerült sósperecet is. Janó szépen a tarisznyájába rakta.

Egy idősebb néni mézet és lekvárt árult valahol a piac másik szegletén. Takaros kis csuprokban kínálta, mert úgy többet kérhetett értük. Janó asztalszomszédjához is azért jött, hogy megvegye az apróbb csuprokat. De hogyan vigye el? Erre nem gondolt előre. Még szerencse, hogy meglátta Janó kosarait. Kinézte a megfelelő méretűt, és megkérdezte, hogy mézet, lekvárt elfogadna-e érte pénz helyett. Meg is állapodtak. Egy közepes bödön mézet és egy nagyobb cserépedény szilvalekvárt küldött a két fiával.

– Azért ez még sem járja, Joka! – mondta a takács. – Én kiabálom ide a maga vásárlóit. Szólogassa őket maga is. Legyen nekem is hasznom a szomszédságból.

– De én nem tudok jól kiabálni. Nem szoktam – felelte Joka, akinek nagyon jól esett, hogy az öreg magázódva szól hozzá.

– Micsoda? Hát milyen cigány maga? Nem szokott kiabálni?! – csóválta a fejét. – Pedig még a jó bornak is elkél a cégér. Nem hallotta még?

– De hát mit kiabáljak?

A takács végig mondatta vele, hogy mi mindent árul. Mindig azt kell hírré tenni, ami különleges, ami biztos nincsen odahaza. Gondolkodott majd harsogni kezdte.

– „Kutyasípot! Hamar, hamar! Többé kutya sohase mar!" „Szerelemjós tudós kockák a szerelmet megmutatják!" „Joka-kocka, Joka-kocka! A szerelmet megmutatja!"

Janó előbb bizonytalanul, majd felbátorodva, felváltva kiabálta ezeket. Rövidesen hosszú sor toporgott előtte. A cukorkaárusnál nem álltak annyian, mint nála. Nem győzte magyarázni, hogyan kell használni a kockát. Minden vevőjét figyelmeztette, hogy ez csak játékszer, de úgy tűnt, elengedték a fülük mellett. A sípról is elmondta, nem biztos, hogy kutyákat űz, lehet, csupán az ő kutyájára hatott így, különben csak gyerekhangszer. Az egyik vevő nevetve nyugtatta: elég, ha az anyósát elűzi a háztól, a kutya maradhat. A takács ezt meghallva máris besegített: „Anyós űző sípot tessék!" Erre még többen jöttek körülnézni.

Ha már ott voltak: vásároltak is. Elvitték a melencéket. Vették a kosarakat, de a szomszéd szőtteseit, vásznait is végszámra. Még a helypénzszedő is megvett egy kosarat, meg két szép cserépbögrét. A rongyszőnyegek is szépen fogytak. Mire delet harangoztak (egy kivételével, amit Balinak rakott félre) elfogyott az összes kocka. A sípoknak és Mamó gyógynövényeinek is hűlt helye volt már. A takács új ötlettel állt elő: „Anyósűző fakanál! Önnél többet sose hál!" Soha nem jár rosszul, aki képes élcelődni. Egy vásáron meg különösen nem – adta magyarázatul.

Mindketten meglepődtek, hogy most meg zömmel fiatal menyecskék kezdtek forgolódni, nézelődni mellettük. Mind azt mondta: tudja, hogy csak tréfálnak, de azért – úgymond pusztán a kísérlet kedvéért – el nem mentek volna a csodafakanál nélkül. Persze vettek-vittek mást is… A takácstól is. Olyannyira, hogy végül azt mondta.

– Hallod-e, Joka! Gyere jövőre is! Nagy szerencsét hoztál. Foglalok majd magam mellett helyet… De csakugyan!

– Ki nem hagynám. Maga nélkül, Menyus bácsi, mire mentem volna? – felelte, s nagyon jól esett neki, hogy az öreg ezúttal már tegezte.

Az öreg takács erre dalra fakadt. Gyönyörűen énekelt, messze zengett, sokan felfigyeltek rá, s a közelébe jöttek: „Híres a keddhelyi vászon, / Galambom is ebbe' jár a nyáron. / Ez az inge, ez a rokolyája / Idén őszre én leszek a párja…" Többen vele énekelték. „Híres a keddhelyi vászon / Nincs is párja szerte a világon…"

Újabb vásárlói érkeztek, így Janó nem figyelhette meg a szép nóta végét.

Amikor a toronyóra délutáni kettőt mutatott, Janó már csak három nagyobb kosár, négy rongyszőnyeg és pár fakupa mögött üldögélt. Mivel Bali, ígérete ellenére nem jött vissza, aggódni kezdett. Rosszérzésére azzal vetett féket, hogy talán a barátja is szerencsével járt, szerezhetett valami napközi fuvart is. Úgy döntött, hogy nem vár Balira tovább, elindul, hogy beszerezze a vásárfiát. Korábban már a takácstól is vásárolt vége-vásznakat. Nyica összeügyeskedhet belőlük mindenkinek valamit. Most két kakasforma nyalókát vett a gyerekeknek a cukorkásnál. Egy vastag vállkendőt Mamó, egy virágmintás vékonyabbat Nyica és egy ugyanolyan mintás kisebbet Flaré számára vásárolt meg. A legtöbbe egy rézpitykés-zsinóros gyereklajbi került, amit Mirkónak szánt. Hagy páváskodjon kicsit ő is. Aztán meglátta a mézesbábost… Vett két színes mézeshuszárt, két nyakbavaló kalácsfüggőt… de egy tükrös szívnek sem tudott ellenállni.

A péknél vett egy cipócskát az otthonról hozott sült halhoz. Remélte, hogy nem romlott meg a várakozásban. Eddig nem volt ideje enni, pedig a gyomra hangos korgásokkal figyelmeztette. Ahogy kisétált a tömegből a vásártér szélén felfigyelt az ismerős lovakra, majd észrevette Balit is a szekéren. Arcát a kezébe temette, s messziről látszott: rázta a zokogás…

– Oda a pénz… Oda a becsületem… Már megint… Most már örökre. Hogy menjek így haza? Minek is élek még? – válaszolta Borba Bálint, Janó azon kérdésére, hogy mi történt, hogy olyannyira zokog.

– Ellopták? Elvesztetted? Az egészet, vagy csak részét?

– Mindet… Én magam vertem el.

Ennél többet azonban nem mondott, hiába faggatta tovább Janó.

– Menj innen, Joka! Hagyj békén! Én egy elveszett ember vagyok…

– Azért próbáljuk meg együtt! Hátha megtalálunk téged. Talán orvosolható a baj. Mondd már: mi történt?

– Nem tudsz segíteni. Ez nem olyan… Én voltam szörnyen ostoba.

– Becsaptak a borpénzzel? Azon lehet segíteni, visszamegyünk és elolvasom a számlalevelet.

– Nem az történt.

– Valamit vettél, ami fölösleges volt? Vigyük vissza, és az ára nagy részét visszakaphatjuk, ha ügyesek leszünk.

– Rajtam nem lehet segíteni. Én olyan szerencsétlen vagyok… Most meg hová mész, Joka?

– Úgy látom, sajnálni egész jól tudod egyedül is magad. Ahhoz nincs szükséged segítségre. A megosztott gond, fele gond. De látom már, hogy te irigy vagy. Neked mindkét részre feltétlenül szükséged van – mondta Janó színlelt sértettséggel, és megint tett néhány távolodó lépést.

– Eljátszottam! – érte utol a fuvaros kétségbeesett szava. – Ezen nincs mit segíteni, Joka.

– Azért meséld el, mi történt! Hátha mégiscsak lehet.

– Amikor átadtam a bort, leraktuk a hordókat. Rendben kifizettek. Meghívtak törkölypálinkázni. De én visszautasítottam. (Bárcsak ne tettem volna!) Aztán átvágtam a vásáron. Mondtam, hogy körülnézek, hátha jutok valahogy egy napközi fuvarra. Örzsémnek is akartam valami szép vásárfiát vinni. (Jaj, csak ne akartam volna!). Néztem jobbra, néztem balra… Egyszerre egy olyan férfit vettem észre egy asztalnál, aki fogadást kínált. Három teljesen egyforma, lefelé fordított cserépkupicát forgatott. Az egyik egy kis szivacsgolyót takart. Mindig meg is mutatta, mielőtt a forgatásba kezdett. Szemmel alig lehetett követni a mozdulatait, ahogy keverte a kupicákat. Amikor eleget keverte őket, azt kellett kitalálni, hogy melyik alatt van a labda. Aki kitalálja, annak megduplázta a feltett pénzét, aki nem találta el, az elvesztette… Olyan egyszerűnek tűnt az egész… Nehogy azt hidd, hogy egyből beleváglam! Egy ideig néztem. Két fiatalember többször is eltalálta, és nyert. Én is mindig az alatt a cserép alatt láttam a golyócskát, magam is azt mondtam volna, hogy az alatt van, amelyikkel nyertek. Aztán én is odamentem, s feltettem néhány garast. És kitaláltam és megduplázt a pénzt. Másodszorra jóval többet tettem rá, s megint sikerült megduplázt. Harmadszorra már minden saját pénzem, amit az idefuvarozásért kaptam rátettem, annyira nyilvánvaló volt, hogy melyik kupica alatt van a golyó. Le nem vettem róla a szemem, végig követtem… Legalábbis azt hittem. De valahogy mégis félrenéztem, és elvesztettem az egészet… Azt gondoltam, hogy: de hisz van még nálam pénz! Száradt volna le a kezem! A borért kapott egyik bankóhoz nyúltam, hogy visszanyerjem, ami addig füstbe ment. De nem sikerül sem elsőre, sem másodikra, sem… ötödikre. És már nem a saját pénzem, hanem rám bízott összegeket vesztettem el…

– Mindet?

– Akkor még nem. Csak nyolcadikra. Az ötödik után elmentem volna. De a kavaróember bíztatott, hogy hátha ismét javamra fordul a szerencse. És igaza volt! Valamennyit sikerült visszanyernem. A következő két próbálkozással azonban az is, majd a maradék is elúszott… Ó, én gyalázatos – verte Bali ököllel a saját mellét.

– Hagyd abba Bali! – szólt rá erélyesen Janó. – Még valami kárt teszel magadban. Vezess oda, hogy magam is megnézzem. De valahová messzebb, hogy ne tűnjünk fel.

Úgy is lett. Egy nagydarab férfi játszott éppen a golyót lesve. Épp veszített. Ujjatlan ingben volt, így látni lehetett izmait.

– Szabad kézzel letaglózhatna egy bikát – súgta Janó Balinak.

– Fején találtad a szöget – felelte halkan Bali. – Ő Petár, az itteni vágóhídról. Szállítottam már oda marhákat. Ismerem. Csakugyan bivalyerős ember.

– Akkor olyan nagy pénzben nem játszhat, mint te játszottál. Magához képest úgy látszik azonban, hogy mégis sokat. Látod, most ő is menne már?! De hagyja magát visszacsalogatni… Nézd, hogy örül! Ezek szerint, most nyert… Nagyon vakarja a fejét… Megint tesz… Most megint rosszra mutatott, mert mérges. És megint tesz… És földhöz csapja a kalapját… És eloldalog. Fuss utána, és hívd ide! De úgy gyertek, hogy ne vegyenek észre!

Amikor Petár is megérkezett, Janó előadta gyanúját.

– Csalásszaga van ennek – jelentette ki. – Először az ejtett gondolkodóba, hogy miért pont szivacsgolyót használ ez az ember. Miért nem kavicsot, ami mindenhol akad, vagy fagolyót. Most meg az, hogy ugyanúgy csábították vissza mindkettőtöket, amikor már menni akartatok. Nem engedtek, mert még pénzt sejtettek nálatok, így hirtelen nyertetek egyet, hogy reményt kapjatok és feltegyétek az utolsó garast is.

– Hát, ha ezek csaltak, én pépessé verem őket! – indult volna Petár.

– Lakhatnál is a börtönben miattuk… Figyeljetek csak!

Petár sorsát látva, nem akadt új játékos. Ám egy idő múlva ketten is odaléptek az asztalhoz és felváltva tettek. És nyertek egyszer, kétszer, háromszor is mindketten. Hangosan lelkendeztek az egyre nagyobb nyereség miatt. Janóékig is odahallott. Ketten alig bírták lefogni Petárt.

– Összejátszanak! Ezek nyertek előttem is. Azért is kerekedett kedvem játszani. Olyan könnyűnek látszott… Hát ezért látszott nyugodtnak! Megyek és péppé verem őket!

– Ne bomolj, Petár! Engem is így vertek át, mégsem futok oda. Joka majd kitalál valamit.

Látva, hogy Petár nem nagyon hisz ebben, tovább erősködött.

– Nagyon okos ember. Te csak ne becsüld le! Katonatiszt féle is volt, kitüntették a vitézségért… *És a barátom!* – nyomta meg az utolsó szavakat.

Most egy gazdagabb öltözetű paraszt lépett az asztalhoz. Beihatott, mert enyhén dülöngélt álltó helyében.

– Jó vásárt csinálhatott, ha már ennyit iddogált. Sok pénz lehet nála. Ez jó! Amikor majd őt is megkopasztják, egy ideig megint nem lesz új játékos. Le ne vegyétek a szemeteket a pénz útjáról! Annál, aki játszik, nem maradhat. Ha ugyanis a hatóság rajtaüt: nem találhat nála sok pénzt. Úgy kisebb a büntetése.

– Hogy nem vettem észre! – sóhajtott fel Bali, pont, amikor épp észrevette az újabb turpisságot. Az ittas paraszt már sokat veszíthetett, hisz dühében a földre vetett kalapján ugrált páros lábbal. Egy győzelemmel őt is visszaédesgették az asztalhoz, majd miután vesztett, az alacsonyabb „becsali játékos” is odalép… Az asztalra tesz egy bankjegyet… Győz… És nyereségként sok-sok bankót kap a kezébe.

– A betyárját! – csattant fel Petár. Mielőtt az utolsót tettem volna, engem is leelőzött. Úgy állt, hogy ne láthassam, mit csinál. Most már bizonyos, hogy szétverem a képét… Mi az, hogy nem verhetem szét?! Mi az, hogy előbb le kell leplezni, hogy csalás az egész?! Addig verem, amíg lelepleződik.

– Senki se hinne neked, ha nem látja az összes nézelődő, hogy csalók az illetők. Az ő igazságérzetükre és indulatukra is szükségünk van… Nincs véletlenül néhány hozzád hasonlóan markos cimborád itt a közelben?

– Dehogy nincs, ott vannak, ni – mutatott a közeli kocsmasátor felé.

– Figyelj, Petár! Gyorsan hozd oda őket, ahol a két csali ember áll. Legyenek ugrásra készen. Ne hagyják elszelelni őket semmiképp! Ha tudsz még embert hozni, azok is jöjjenek. Lássák minél többen, miként csaltak. Aztán meg az is lehet, hogy vannak embereik, akik közbelépnének az érdekükben. Figyelj majd rám nagyon! Amikor azt látod, hogy játszom, és nagyon vakargatom a fejem, akkor azonnal gyere mellém…

– Ugye mondtam? Hát nem olyan *az én barátom*, mint egy hadvezér? – szólt büszkélkedve Bálint.

– Te meg gyere velem, amikor odamegyek! – fordult hozzá Janó. – De látótávolságnál közelebb jöjj! …Egyébként – eddig meg sem kérdeztem –, tulajdonképpen mennyi pénzed veszett oda?

Bali válasza után gyorsan számolni kezdett.

– Akkor másképp kell csinálnom – dünnyögte maga elé Janó az összeg hallatán. – Ahhoz nagyon kevés pénz van nálam… nagyobb tét kell elsőre. Be kell csapnom rögtön! Tudom is már, hogy csinálom! – bólintgatott néhányat.

Amint meglátta, hogy Petárék elfoglalták a helyüket, határozott léptekkel elindult az asztal felé. Amikor odaért, tüzetesen figyelte a játékos mozdulatait. Az egyik beépített ember, már javában játszott és nyert is. Ekkor ő is játékra jelentkezett.

– Mit akarsz, cigány? Kotródj innen! – ripakodott rá a férfi.

– Hogyhogy mit akarok? Hát nyerni! Másképp miért jöttem volna? – adta Janó az együgyűt.

– Aztán mutasd, mennyi pénzed van? Van-e elég? Mert bagóra való apróért nem játszom – enyhült meg a főcsaló hangulata az iménti vidám és hetyke választ hallván.

Janó megmutatta, hogy nem kevés a pénze. A bankókat úgy hajtotta, és úgy tartotta a kezében, hogy kétszer annyinak látszottak.

– Ám én csak egyet próbálok! Ha nem nyerhetek, megyek is – adta tovább is az együgyűt.

A pénze kétharmadát tette fel elsőre. A férfi megszámolta, s kijelentette: – Ilyen nagy tétet az elején csak akkor tartok, ha legalább két játékot vállal.

– Hát… – töprengett Janó –, nem bánom, de csak kettőt. Aztán mindenképpen itt hagyom.

Megtörtént az első keverés. Mivel a fickó az előbb látottak alapján a feltett pénznek még legalább a kétszeresét hitte Janónál, elsőre hagyta nyerni.

– Hát úgy látszik, szerencsém van – mondta Janó. Hátha lesz még nagyobb… Ide a nyereményt! Felteszem ezt is, és még ráteszem az összes bankóm.

A férfi gyorsan megszámolta, s mondta is, hogy mennyi. Janó azonban figyelmeztette, hogy számolja újra, mert kevesebbet mondott a valóságnál. Hozzátette, hogy három különböző emberrel is megszámoltatta, s mind ugyanannyinak mondták. Csakis innen tudja. Ne akarja tehát őt becsapni az úr! Az újraszámlálásnál aztán már a helyes összeg került szóba.

A férfi már keverte volna a kupicáit, amikor Janó leállította.

– Csak azért, mert cigány vagyok, ne nézzen az úr már másodszor is ostobának! – emelte meg a hangját, de még mindig úgy, mintha nem lenne ki teljesen a négy kereke. Erre sokan közelebb jöttek, hogy lássák, mi történik. – Tegyem ki a pénzem másodszor is? – folytatta. – Most nyertem az imént magától egy rahedli pénzt. Lehet, hogy nincs is annyija, hogy kiteljen a nyereségem, ha megint igazam lesz. Tegye ki az úr is a tétet, de úgy ám!

Az emberek helyeseltek.

– Igaza van a cigánynak! Tegye csak ki!

Nem volt nála annyi, hiszen valóban sok pénzt adott át az imént. A csoportosulás azonban egyre jobban morgolódott. Ezért aztán odaintette a társát, hogy kipótolja a hiányzó összeggel.

– Itt van, ni – mondta. – Hívhat bárkit, hogy megszámolja, ha kételkedne.

Janó tanácstalanul vakargatta a fejét, aztán legyintett.

– Hiszek magának.

A férfi most is megbillentette a cserépkupicát, hogy lássa Janó, melyik alatt van a szivacsgolyó, majd ördöngös kevergetésükbe kezdett. A sokadik cserélgetés után megállt, s várta, hogy Janó rámutasson, vagy megmondja, hol hiszi a golyót. Janó megint csak a fejét vakarta, majd hirtelen, egy lendülettel megragadta a két szélső kupicát. Nem emelte fel, csak fogta, de már abban a szempillanatban, hogy hozzájuk ért, hangosan, hogy mindenki hallja, közölte, hogy a középsőben van a golyó. A forgató elsápadt, amikor meglátta Janó mögött Petár és Bali semmi jót nem ígérő arcát. Fenyegetve érezte magát, s ez pár pillanatra lebénította. Janó ezt látván magasra emelte a két kupicát, amik alatt valóban nem volt golyó. Nagyot rikkantott örömében:

– Nyertem! Nincs alattuk! Ezek szerint tényleg a középső! Úgy, ahogy mondtam. Nem igaz, játszó uram?! – kérdezte most már vészjósló hangon. A férfi kénytelen volt rábólintani. Elvégre, ha a két szélső alatt nincs, valóban csakis a középső alatt lehet.

Janó a csaló pillanatnyi döbbenetét kihasználva, maga elé söpörte az összes bankót és gyorsan a zsebébe gyűrte. A férfi a pénz után kapott, ami döntő hibának bizonyult, mert Petár egyik kezével megragadta kinyújtott karját, a másikkal pedig felemelte az asztalon maradt középső kupicát. Golyó az alatt se volt. Hatalmasat bődült:

– Ez alatt sincs! Csaló!

Társai azalatt torkon ragadták a segítőit, így Petár is visszakapta pénzét. A mészárszéki legények, a három zsiványt Petár vezérletével behurcolták a csendbiztoshoz, aki azonnal őrizetbe vetette, tömlöcbe záratta őket.

Ezt Janóék már nem várták meg. Siettek gyorsan a takácshoz.

– Azt hittem, már vissza se jössz! Olyan régen elmentél. Közben eladtam a rongyszőnyegeidet. Tessék, itt az ára.

Alig maradt hazavinni való.

Szétosztották a pénzt. Janó jól számolt: a maga pénze is hiánytalanul megmaradt, a fuvaros is visszakapta teljesen a magáét. Bali a könnyeivel küszködve háromszor is nekiállt a hálálkodásnak, ám Janó mindig elhallgattatta. Végül megfenyegette: hogyha nem hagyja abba, beárulja Örzsének. Elmeséli majd neki, miként szoktatta le hites urát egy újabb szenvedélyről: a hazárdjátékokról.

– Ahelyett, hogy ilyen szófecsérléssel töltöd az időt, dobhatnál egyet a csodakockámmal. De ne feledd, ez csak játék!

Bali első dobására a pólyás baba került felül. Azt mondta, dob még egyet, mert ez nyilván véletlen volt. Második dobása is a baba volt. Bálint egészen belesápadt.

– Most dobjál hatszor egymás után. Ahányszor baba jön ki, akkora gyermekáldás vár rád. Persze, csak játék. Nem szabad túl komolyan venni.

Elsőre megint babát mutatott a kocka. A fuvarosban felébredt a gyanú, hogy barátja úgy készítette ezt a neki szánt ajándékot, hogy csakis baba jöhessen ki. Erre azonban a következő dobása rögtön rácáfolt. Hatból kétszer jött ki a baba. Két gyerek. De szép is lenne, Joka!

– Legyen így! – ölelte át a kocka kitalálója.

– Hanem azt elárulhatnád, hogy miért voltál biztos abban, hogy nincs golyó egyik pohárka alatt sem.

– Mert a szivacs könnyen egész laposra összenyomható. Úgy észrevétlenül tartható az ujjbegy alatt, vagy a tenyérre szorítva. Mondtam már, hogy arra gondoltam, nem lehet véletlen, hogy pont szivacsot használnak. Aztán, amikor már ott álltam, észre is vettem, hogy mielőtt megmutatta, melyik pohárka alatt van a szivacs labdácska, azt a kupicát maga felé valamelyest túlhúzta az asztal peremén. Úgy tehette

be alá egy villanásnyi idő alatt. Az eltüntetését pedig alighanem mindig akkor intézte, miután megbillentette a kupicát, hogy megmutassa alatta a golyót. Azt viszont nem láttam, olyan gyorsan járt a keze.

A takács is elindult, hogy körülnézzen a vásárban. Addig a fuvaros árulta a portékáit. Amikor visszajött, elismerőn szorongatta Janó kezét.

– Csoda egy ember vagy! Az egész vásár a te dicsőségedet zengi. A „fortélyos cigány". Így emlegetnek. Amikor elmondtam, hogy az ismerősöm vagy, még kedvezményt is adtak. Ha legközelebb idevetődsz Keddhelyre – vásár, nem vásár – feltétlenül keress meg! Könnyen megtalálsz. Kalász Menyhért takácsmestert itt mindenki ismeri. A fogadó a Két Szívhez szomszédjában lakom.

Hazaúton

Az árusok kisebb része még javában kínálta a portékáit. Kedvezményekkel igyekeztek felélesztení az egyre gyérülő érdeklődést, az egyre inkább már csak nézdegélő sürgő-forgók vásárlókedvét. A többség épp csak megkezdte a cihelődést. Szedegették, rakosgatták holmijaikat az útrakeléshez. Janóék azonban már a szekérbakon ültek és búcsút intettek Keddhelynek. Janó azért döntött egyrészt így, mert szinte nem is maradt eladnivalója, másrészt nem akart visszaélni Bali türelmével. A szekeres ugyan kijelentette, hogy ha kell, ő szívesen vár még egy-két órát, de Janó hajthatatlan volt. Így is sötét éjszaka lesz, amíg az ő erdei csapásáig elérnek. Balinak onnan pedig még további órájába telik, míg Varkocsára, otthonába jut.

A lovak most könnyebben futottak. Nemcsak a kevesebb teher miatt, hanem mert a hazajutás nekik is a megpihenés, az alvás ígéretét jelentette.

Bali megint belekezdett a hálálkodásba:

– Egy élet kevés lesz, hogy meghálálljam, amit ma tettél értem. Tényleg a Jóisten küldhetett az utamba, Joka…

Folytatta volna még, de Janó nem hagyta.

– Elég legyen ebből! Hisz te mondtad: a barátod vagyok. Mivégre vannak a barátok, ha nem arra, hogy segítsék egymást. Csak arra kérlek, ha valaha mégis elmesélnéd bárkinek a történetet, mindig hangsúlyozd, hogy nem cigányok voltak a csalók. Meg, ha lehet, mondd el azt is, hogy egy cigány segített móresre tanítani őket. Mert sokan mindenféle gonoszságot a cigányokhoz kötnek… Hej, ha egyszer mi cigányok is elsorolhatnánk azt a sok-sok komiszságot és igaztalanságot, amit ellenünk tettek! De hát az Úristennél bizonyosan van rá nyilvántartás.

Bali érezte a fájdalmat barátja szavaiban, de okos dolgot nem tudott mondani rá. Így aztán helyeslőleg bólogatott, majd igyekezett más irányba terelni a beszélgetést. Visszatért a maga ügyéhez.

– Ugye, nem árulod el Örzsének?

– Én ugyan nem. De legkésőbb holnap este tudni fogja nélkülem is. Persze, csak ha jól ismerlek. Te magad fogod elmesélni neki.

Bali hosszan érlelte magában a gondolatot, mielőtt szavakká formálta.

– Azt hiszem, tényleg el kell mesélnem neki… Mindig kérdez, hogy mi történt velem, mit láttam, hallottam, tapasztaltam az útjaimon. Rólad is kérdez minden alkalommal. Ha nem beszélném el az esetünket, az olyan lenne, mintha becsapnám.

– Látod, ebben igazad van. Amikor én nősültem, feleségül vettem szegény Tîcámat (Isten nyugosztalja!), mondtak ránk számos köszöntőt. Jókívánság volt valamennyi. Egy kivételével mindet elfeledtem. Csakis Mamóéra emlékezem mindmáig. Ő egy kis mesével figyelmeztetett bennünket.

A friss házas férfi – így szólt a mese – hazatér este a hitveséhez, s bekopog. Ki van odakünn? – kérdezi a feleség. Hát én! – felel némileg felháborodva a férj. Én? – hallatszik az ajtó mögül – de hisz én már itthon vagyok! És nem nyílik meg a bejárat. A hoppon maradt férj so-

kat töri a fejét a megfelelő válaszon. Ki az? – hangzik másnap este is a kérdés. Hát te! – tesz próbát egy ekkora sületlenséggel a férfi. Ostobán ugyanis azt gondolja, hogy az előző esti ellentétét kell mondania az ajtónyitáshoz. Bentről viszont ugyanaz a válasz érkezik a „Te!"-re is. Én? De hiszen én már bent vagyok! Harmadeste azt feleli a kérdésre: Mi! Erre pedig az a válasz jön: Az nem lehet, hisz én itthon vagyok. Jön a negyedik este. A férjed! – ezúttal ez a válasz. Az asszonyka pedig azt kiáltja vissza: ha az lenne, akinek mondja magát, már rég bent lenne mellettem. Erre szégyenszemre megint elkódorog. De másnap este megint kezdődik elölről. A részem vagy, a részed vagyok – próbálkozik a férj, és láss csodát! Megnyílott az ajtó.

Akkor is hittem, most is hiszek e mese igazában. Tîcával egy részem szállt a sírba. Egy része viszont velem maradt. Az ő gondolatai is bennem kavarognak. Gyakran kérdezgettem, így sokat mesélt a múltjáról, a kiskoráról, a vágyairól, csalódásairól. Minden, amit elmondott és minden, amit közösen éltünk át az én emlékem is. És ott a két gyönyörű gyerekünk. Flaré pontosan úgy mosolyog, mint az anyukája. Bele is sajog néha a szívem, ha látom…

Te is őszintén szereted Örzsédet. Olyannyira, hogy képes voltál leszokni a kocsmajárásról miatta. Ebből gondolom, hogy mindenképpen elmondod majd neki, hogy mi történt. Most, hogy újra rátaláltatok egymásra, mindenképpen elmondod.

Bali hosszan hallgatott. Egy időre teljesen magába burkolózott, Janó már azt hitte, hogy talán elszunyókált, ám amikor újra megszólalt, hangja friss volt, nem olyan, mint azé, aki álomból ébred.

– Tudod, Joka? Sikerült újra olyat szólnod, amire Örzse megint azt mondja majd, hogy angyal szólt általad. Hacsak nem te magad vagy valójában őrzőangyal. Sokkal jobbnak hiszel engem annál, mint amilyen vagyok. De mostantól olyan akarok lenni, amilyennek te látsz… Olyan leszek. Megijesztettél. Én eddig igazán nem törekedtem arra, hogy mindent megtudjunk egymásról. Soha nem faggattam a gyerekkoráról, hogy miről mit gondolt, és én is alig meséltem neki… Ezentúl másként lesz… Hát persze, hogy elmondom neki a keddhelyi eszeveszettségem is. Tudnia kell róla. Azt, hogy mit vetettem a kockán – azt is tudnia kell… Hanem ez a te Mamód – már idefele is mondtam neked – tényleg igen okos nő.

– Kár, hogy nem időzhettél nálunk hosszabban, hogy jobban megismerd. Ő már fiatalasszonyként is igazi híresség volt a cigányok között. Más kompániákból is jártak hozzá tanácsokért, gyógyfüvekért. Sőt magyarok, szerbek és horvátok is – áradozott Janó. De hiszen azt te is láthattad: sógoroddal, a bíróval a válogatott orvosok semmire se mentek. Ő meg nem is látta a beteget. Az erősebb füveit ezért nem is merte küldeni. Mégis milyen szépen talpra állította.

Balinak nagyon tetszettek a vásár felé utaztukban mesélt Mamó-történetek. Ezért erősen biztatta barátját, hogy mondjon újabbakat.

Janó ezután három emléket beszélt el, abból az időből, amikor már ő is ezzel a beás törzzsel vándorolt. Olyat, amit nem másoktól hallott, hanem maga is megélt. Mamó egyike volt azoknak, akiket előre küldtek (még megidősödve is), hogy felderítse, mehetnek-e tovább az adott irányba. Nem vár-e rájuk váratlan helyzet, veszély.

Az egyik eset arról szólt, hogy Mamó visszafordult az egyik falu határáról pusztán azért, mert nem hallatszott belőle kutyaugatás. Később kiderült, hogy valami szörnyű ragályos betegség pusztított arra. Nagyon sokan belehaltak. Egy másik cigány csapat pár napra rá gyanútlanul befutott a faluba.

– Nem vették észre, nem ismerték fel, vagy nem hitték el a jelünket. De az is lehet, hogy rávitte őket valamilyen kényszer. Később megtudtuk: nem elég, hogy közülük is sokan belehaltak a betegségbe, benn is szorultak a faluban, mert azt fegyveresekkel vették vesztegzár alá. Egy lélek se mehetett se be, se ki. Ráadásul még rájuk is fogták: a cigányok

hurcolták be oda fertőző nyavalyát. Azóta is mondogatjuk, afféle cigány közmondás lett: Óvakodj a falutól, hol nem ugatnak kutyák!

A másik történet arról szólt, hogy egy magát gazdag úrnak mondó, úriasan is öltözött, úri módon beszélő férfi és két társa akarta magával vinni a legerősebb férfiakat tőlünk. Mentek is volna, mert komoly fizetséget ígértek. A fákat kellett volna kivágni, és egy házhely pincéjét kiásni – ahogy az úr mondta – a kastélya kertjében. Elindulás előtt azonban Mamó szólt, hogy mégiscsak hárítsák el a megbízást, mert ezek az emberek rosszban sántikálnak. Míg mindenki az ő szavaikra figyelt a tábortűz mellett, Mamó a lovaikat leste. Furcsállotta, hogy olyan mohón tépdesik a csekélyke füvet. Óvatosan olyan helyre kötötte át őket, ahol nem volt még annyi legelni való sem. Ott is figyelte, miként viselkednek.

– Nekem is a fülembe súgta: „nyugtalan az üres hasú ló, ezek pedig nagyon nyugtalanok. Nem nagyon kaptak mást napok óta, mint amit maguk legeltek. Nem lehet gazdag ez a fickó. Más, mint aminek mutatja magát."

Máig nem tudom, mi lett volna, ha velük megyünk. Mondták, hogy nem egy cigány végezte sóbányákban a tárnafákhoz láncolva. Ki tudja, nem ez lett volna-e a mi cigányaink végzete is.

A harmadik eset is valami hasonlóról szól. Akkor egy földbirtokos, akinek földjére tévedtünk, festett számunkra igen szép jövőt. Az ország egy távolabbi végében volt egy néptelen pusztasága. A török után sem telepítették be. Azzal kecsegtetett, hogy azokat, akik vállalkoznak rá közülünk, odaviteti, házhelyhez juttatja, s terményadó fejében ott szépen megélhetnek majd. Két napot adott a válaszra. Mamó hátul észrevétlen felült a hintóállók helyére, így eljutott a kastélyáig.

– Nem tudom miképp, de ügyesen kitudott mindent a szolgálóitól. Kiderült, hogy az illető már több cigány csapattal tette ugyanezt. Odacsábította őket az ígéreteivel arra a távoli birtokra, aminek határát fegyveres szolgák, vérebek és magas kerítések őrizték. A földesúr kegyetlen intézője félig-meddig agyonverte az odavitteket, ha nem dolgoztak látástól vakulásig, csaknem ingyen. Ott haltak meg, vagy valahogy mégis megszöktek – mindig ez lett a vége. Most is ez történhetett volna. Mamó ugyanúgy jött vissza, ahogy ment. Észrevétlen a hintó végén. Gyorsan megsúgott híreit hallva, nemet mondtunk a csodásnak festett jövőnkre, pedig addigra már mindannyian menni akartunk.

Amikor faggattam, hogy ezúttal mi lett neki gyanús, azt felelte, az járt a fejében, miért pont mi kellünk neki. Miért nem talál jobbakat közelebb? Más is akad éhes, nemcsak a cigány. Egy régi szólásunkkal tetőzte meg a mondandóját: „ahol róka prédikál, vigyázz a libákra!" Bizony mi is buta libaként végeztük volna, ha ő nincs.

– Egyikőtök okosabb, mint a másikatok – hüledezett Balázs. – Ez a te családod valami csoda. Azt hittem eddig, hogy csak te vagy ilyen cigány.

– Mondd, Bali, hány cigányt is ismersz ennyire közelről?

– Közelről? Csak téged…, benneteket.

– Márpedig, az öregeink az én törzsemnél, amelybe születtem, mindig azt mondták, hogy ami a gádzsónak a pénz, az a cigánynak a ravaszsága. Az én nyelvemen gádzsónak azt nevezik, aki nem-cigány.

– Azért én találkoztam nagyon buta cigányokkal is.

– Van olyan is, meg gyalázatos gazfickó is, mint bármely másik népben. De azért, ha csak felületesen ismersz egy cigányt, ne hidd ostobának! Sokszor a legnagyobb bölcsesség az, ha bizonyos helyzetekben ostobának tetteti magát az ember… De hisz láthattad te is! Nekem is el kellett hitetnem Keddhelyen azzal az emberrel, aki kifosztott téged, hogy fölöttébb balga cigány vagyok. Ha nem adom ki magam annak, nem tompul el a félelemérzete, az ébersége, s nem bénul le a legfontosabb pillanatban.

Ezután beszélgettek még sok mindenről. Cigány szokásokról, Janó a házépítési terveit, Bali korábbi nagy tévedéseit is szóba hozta.

Egyik-másik felsülése egészen mulatságos volt. Maga is nevetett rajtuk. Aztán, ahogy közeledtek a Janó leszállóhelyét jelentő erdei csapához, Balázs még két dolgot ígértetett meg cigány barátjával. Egyrészt azt, kiül, vagy kiültet valakit az út mellé, ha a költöztetésben vagy bármi szállításban segíteni tudna. Továbbra is szerdán vagy csütörtökön jár erre, kora reggelente. Három hét múlva, kedden lesz egy szállítása Bötönyére is. A hivatalba kell fuvaroznia három új íróasztalt s elvinni a régi rozogákat a varkocsai asztaloshoz. Janó ígéretét vette, hogy akkor ő is, Nyica is, a gyerekekkel felül a szekérre, s elmennek hozzá látogatóba, ő meg majd vissza is hozza őket. Késő reggel érkezik. A hivatal előtt találkozhatnának.

Janó viszont ígéretéért cserébe azt kérte Balitól, fogadja el azt a néhány kosarat viteldíj fejében vagy baráti ajándékként, ami megmaradt.

– Jó szívvel adom. Nincs háztartás, amiben nem látnák a hasznát. Örzséd is örülne neki. Úgysem volt idődd igazi vásárfiát venned számára. A mézesbáboknál tudom, szíved szerint többet vettél volna… Így meg azt mondhatod, azért vetted meg vásárfiának a kosaraimat, mert engem akartál segíteni vele. Akkor még jobban fog örülni.

– Nem akarom becsapni. Hiszen ingyen adod. És ne mondd megint, hogy a vitel és hozatal díja! A szállítás az én baráti szívességem, meg különben is hálával…

– De hiszen nem csapnád be! – vágott szavába Janó. – Azzal, hogy elfogadod, tényleg segítesz. Nem kell nekem a hátamra vetve átcipelnem ebbe-abba beleakadva az egész sötét erdőn, hazáig.

Azt a lehetőséget, amit odahaza megbeszélt, persze nem említette. Hogy abban állapodtak meg, letesz oda minden megmaradt, vásárjárta árut, ahol idefele is megpihentek. Ő meg hazagyalogol nélkülük, és másnap együtt a házhoz hordják.

– Megtakarítod a cipekedést – nevetett fel Bali. – Mégiscsak nagy kópé vagy, Joka! Csakugyan fortélyos egy cigány… Hát persze, hogy megkíméllek a cipekedéstől.

Nemsokára azonban kiderült, ha nem így történik, akkor is lett volna más, aki segít a megkímélésében. Ahogy közeledtek az erdei ösvényhez, egyszerre váratlan kísérőjük akadt. Koma loholt eléjük a sötétségből, s vidám csaholással adta tudtul: őszintén örül a megérkeztüknek.

Janónak sehogy se ment a fejébe: hogy kerül ide Koma? Azt, hogy magától elébe jöjjön, hátha őriznie kell megint valamit – elképzelni sem tudta. Nem kellett azonban sokáig tépelődnie. Csak addig, amíg célhoz értek, és Janó leszállt a bakról. Amint letessékelte magáról az őt örömében mindenütt összenyalintó Komát, egy újabb alak ugrott a nyakába. Nyica ölelte oly szorosan, hogy levegőt is alig kapott tőle. Csókot nem, hisz idegen is volt jelen.

– Jó éjszakát, szép kisasszony! – köszönt rá a fuvaros kalapot emelve.

Janó gyorsan lekapta talicskáját, meg a zsákját a szekérről, hogy ne húzza az időt, majd miután kezet szorítottak, búcsút intett a szekeresnek.

– Csókoltatom Örzsét! El ne feledd átadni! – figyelmeztette még.

– Isten vele, Bálint! – köszönt el Nyica a fuvaros nyelvén, majd hozzátette: Máj rămîj ku Dimizo! (Ami a beás cigányok nyelvén jelenti ugyanazt: Isten maradjon veled!)

Nem sok értelme volt integetniük (úgy sem látszott). De azért mindaddig lengették magasra emelt kézfejüket, amíg a szekér és a patkók hangját teljesen magába nem nyelte az éjszaka.

Koma egy darabig a szekér mellett, majd utána futott. Barátságos vakkantásokkal búcsúzva Bálinttól és lovaitól.

Nyica gyorsan kihasználta a helyzetet, s Janó számára is váratlanul (most, hogy még Koma sem láthatta) bepótolta az elmaradt csókot. Janónak még tiltakozni sem maradt ideje. Két pillanat múlva, mintha mi se történt volna, Nyica mindkét karját az övé köré fonta. Úgy késztette azonnali indulásra, hogy mielőbb hazaérjenek.